

Bilindiği gibi Schopenhauer, David Hume vb. gibi filozoflar evrende kötülüğün hakim olduğunu iddia etmişlerdi. Hatta daha kötü bir dünya olamazdı. Her şey kör bir tesadüf ve metamorfozun eseri. Hayat can sıkıntısı ve acının arasında dönüp dolaşan bir şeydir. Eğer bir müddet kötülük ortaya çıkmamışsa daha korkunç bir kötülük geleceği içindir.

Gazali ve Leibniz gibi filozoflar ise, evrende iyiliğin hakim olduğunu savunmuşlardı. Mevlana da evrende iyiliğin ve estetiğin hakim olduğunu düşünmekteydi. Dünya olabileceklerin en iyisidir. İyilik ve kötülüğün kaynağı Allah değil bizzat insanın kendisidir.

Mevlana'ya göre, iyilik ve kötülük insanlık için her zaman açıklaması zor olan bir konu olmuştur. İyilik nedir? Kötülük nedir? İyi ve kötünün ölçüsü nedir? İyi ve kötünün Tanrı ile bir ilişkisi var mıdır? Mevlana Tanrının birliğine rağmen kötülüğün var olmaya devam ediyor olmasını, Mecusilerin düalist Tanrı anlayışı ile izah etmeye çalışmaktadır. Mecusiler derler ki Tanrı iyilikleri Ehriman/Kötülük tanrısı/Hades ise kötülükleri yaratmaktadır. Mevlana bu düşünceye karşı sevilen ve seilmeyen, iyi ile kötü olayların birbirinden ayrı olmadığını savunmaktadır. yani eşya zıddı ile belli olur. Siyah olmadan beyazın, acı olmadan tatlının kıymetinin bilinmeyeceği gibi kötülük olmadan da iyiliğin kıymeti bilinemez.

Mevlana bir soru sorarak bu konudaki açıklamasına devam etmektedir: İyi ve kötünün ölçüsü ne? Örneğin, Bütün dünya için güzel olan Yusuf'un yakışıklılığı kardeşleri için kötüydü.

Mevlana'nın bu yaklaşımının yin ve yang felsefesi ve dolayısıyla iyiliğin ve kötülüğün birbirini tamamladığı düşüncesine yakın olduğunu söyleyebiliriz.

Dünyanın kader ile döndüğünü söyleyen Mevlana şeytanın başka bir yaşama şansı yoktu diyerek ilginç bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir.

Mevlana'ya göre, bir insan da iki iş de var. Gah balık oluyor gah olta. Yarısı mümin, yarısı kafir. Yarısı hırs, yarısı sabır. Tanrım içimizde mümin de var kafir ve eski putpereste.
(Mesnevi, II, 46-7)

Mevlana'ya göre, insanın evrende karşılaştığı kötülükler veya belalar Allah'ın rahmetinden kaynaklanmaktadır. Bunu Mevlana **nohut metaforu** ile bize anlatmaktadır. Nohut tencereye

Mevlana ve Kötülük Problemi

Prof. Dr. İlhan Yıldız tarafından yazıldı.

Cumartesi, 18 Nisan 2020 15:52 - Son Güncelleme Salı, 15 Mart 2022 00:12

konup kaynamaya başladı mı suyun üstüne doğru gelmeye ve: "Beni neden ateşe attın? Neden kaynatıyorsun?" der. Ahçı der ki: "Güzelce kayna mukavemet etme. Çünkü seni sevmediğimizden ateşe atmadık. Bu senin kaderin, imtihanın. Allah'ın rahmeti kahrından ileridir. Bu yüzden bir kimseyi kötülüklere duçar etmesi rahmetindendir." (Mesnevi, III, 341) Mevlana burada nohutun acı, elem, ıstırap ve dolayısıyla kötülük olarak algıladığı şeylerin aslında onun ham olması, pişmesi ve yanması/olması/olgunlaşması anlamına geldiğini anlatmaktadır. Böylelikle Mevlana dünya hayatı boyunca karşılaştığımız kötülükleri öncelikle üç safhaya ayırmaktadır:

1. Hamdım

2. Piştim ve

3. Yandım/Oldum/Olgunlaştım

Mevlana'ya göre insan birçok ham duygu ve düşüncesiyle dünyaya gelir ve burada karşılaştıkları zorluklar ve acılar sayesinde olgunlaşır. Bunlar ilk görüşte şer ve kötülük olarak görülse bile aslında insan için hayırlı olmaktadır. İnsanın olgunlaşmasını ve kamil insan olmasını sağlamaktadır.

Dünya

Mevlana'ya göre, Adem'in cennetten çıkarılmasını Hristiyanlıktaki asli günah kavramına benzer bir şekilde izah eder. Ona göre, Adem yeryüzüne daima ağlamak, pişman olmak ve özür dilemek için gelmiştir. Adem hata yaparak/ ayakları dolaşarak ta Firdevs cennetinden yedi kat göklerin üstünden en aşağıya yani yeryüzüne ayakaltına özür dilemek için gitti. (Mesnevi, I, 186)

Heidegger, yaşamı "**düşkünlük ve fırlatılmışlık**" olarak tanımlayarak Dasein'in düşkünlüğünü "**çok daha saf, yüksek ve asil durumdan aşağıya düşüş**" olarak anlamlandırmıştır.

Mevlana ve Kötülük Problemi

Prof. Dr. İlhan Yıldız tarafından yazıldı.

Cumartesi, 18 Nisan 2020 15:52 - Son Güncelleme Salı, 15 Mart 2022 00:12

Mevlana'ya göre insanın cennetten kovulması ile başlayan dünya hapishanedir. Bu hayatla birlikte insan için hiddet, hırs, kanaat ve zaruret hali başlamıştır.

İç Sıkıntısı

Mevlana'ya göre insanda bulunan **iç sıkıntısının nedeni, ne hayatın anlamsızlığı ne de bu anlamsızlığın getirdiği ümitsizliktir.** Bunun nedeni insanın kendini aşma gayretinin husule getirdiği coşku ve yüksek gerilimdir. İnsanı olgunlaştıran şey çile ve yaşadığı sorunlardır. Sorunlar insanı yakar, kavurur ve olgunlaştırır. Bu yüzden Mevlana: Hamdım, yandım, piştim, oldum." demiştir.

Mevlana, bu konuyu daha somut bir şekilde anlatmak için, kilim metaforunu kullanmıştır. Kilimi sopayla dövmenin amacı, ona eziyet etmek değil onu temizlemektir. Sıkılmamış, ezilmemiş üzüm şarap olmaz. Firavn, acı ve yokluk görmediği için azmıştır.

Ruh

Mevlana'ya göre, insanın varoluşu tamamlaması için beden ile ruh arasındaki bağı koparması gerekmektedir. Başka bir deyişle, ruhu beden kafesinden kurtarmak gerekir. Mevlana ruhun beden hapishanesinde mahkum olduğunu ve hapis hayatı sürdüğünü söylemektedir. Mevlana, bunu yumurta metaforu ile anlatmaktadır. Yani ruhu yumurtaya hapsolmuş civcive benzetmektedir. Civciv yumurtayı çatlatana kadar ruhunu kurtaramaz.

Not: Bu yazı makale, köşe yazısı vs. gibi akademik bir yazı değildir. Sadece ders notu olarak kullanılmaktadır